

ÖCKERÖ KOMMUN

Beslutsdatum:	2021-04-15
Beslutande:	Kommunfullmäktige
Giltighetstid:	Tillsvidare
Revidering:	Ny mandatperiod
Dokumentansvarig:	Kommundirektör
Upprättad av:	Säkerhetsskyddschef/säkerhetssamordnare

RIKTLINJER FÖR ATT FÖREBYGGA OCH HANTERA HOT, VÅLD OCH TRAKASSERIER MOT FÖRTROENDEVALDA I ÖCKERÖ KOMMUN

INLEDNING

Öckerö kommun är en politiskt styrd organisation och har därmed ett särskilt ansvar att skydda, värna och bejaka de demokratiska värden som organisationen vilar på.

Våld och hot om våld är inte accepterat inom Öckerö kommun. Den offentliga förvaltningen ska präglas av demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Arbetet med att förebygga våld och hot om våld mot förtroendevalda ska ske systematiskt.

Som arbetsgivare har kommunen ett ansvar för sina medarbetares säkerhet och arbetsmiljö. Kommunens ansvar för förtroendevalda är däremot inte lika tydligt eftersom många formellt inte är anställda av kommunen. Kommunen har därför inget formellt arbetsmiljöansvar för förtroendevalda enligt arbetsmiljölagens bestämmelser.

Att kommunens förtroendevalda känner sig trygga och säkra är centralt för att den kommunala demokratin ska fungera och det finns behov av att i vissa delar förtydliga ansvaret och fastställa riktlinjer för hur arbetet ska fungera.

Våld och hot om våld riktat mot förtroendevalda samt offentliga sammanträden innebär ett allvarligt hot mot demokratin och den demokratiska beslutsprocessen. Detta kan leda till att politiker tvekar inför ett beslut, blir påverkade i sitt beslutsfattande, hoppar av sina uppdrag eller väljer att inte engagera sig i vissa politiska frågor. Anställda och förtroendevalda inom Öckerö kommun kan exponeras i media, vilket ytterligare ökar risken för hot, trakasserier eller angrepp.

Syfte

Riktlinjerna ska utgöra ett stöd och en vägledning för Öckerö kommuns förtroendevalda i syfte att öka tryggheten vid utförande av offentliga förtroendeuppdrag. Syftet är att skapa en tydlighet och fastställa ett gemensamt förhållningssätt för att på så sätt förebygga och hantera hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda.

Omfattning

Dessa riktlinjer tillämpas vid olika former av hat, hot och våld mot förtroendevalda i Öckerö kommun med koppling till deras offentliga uppdrag. Riktlinjen omfattar alla förtroendevalda i kommunen inkl. kommunens bolag.

Definitioner

Otillåten påverkan

Ett samlingsnamn för hot, våld och trakasserier är otillåten påverkan. Med otillåten påverkan avses allvarliga trakasserier och hot samt våldssituationer mot person eller egendom som riskerar att påverka den enskildes beslut etc. vilket i förlängningen kan utgöra ett hot mot demokratin.

Otillåten påverkan kan handla om påtryckningar som:

- Trakasserier som exempelvis kränkning, ofredanden eller subtila ”hot”.
- Hot som exempelvis utpressning eller uttryck som medför att den hotade personen fruktar för sin egen eller annans säkerhet eller egendom.
- Korruption i form av otillbörliga erbjudanden av olika slag.

Hot

Hot innebär att någon hotar att skada någon person, närstående eller dennes egendom. Hot kan även omfatta andra personers djur eller föremål som har stor betydelse för den som blir utsatt. Hotet kan ske via telefon, sms, mail, sociala medier, direkt tilltal eller med hjälp av vapen. För att hotet ska vara brottsligt i lagens mening måste den som blir utsatt uppfatta hotet som allvarligt.

Våld

Avser slag, sparkar eller annan typ av fysiskt våld som riktats mot förtroendevalda med anledning av deras uppdrag. Det kan vara våld, till exempel misshandel, mot en förtroendevald, en anhörig eller kollega. Det kan även handla om våld mot egendom, till exempel skadegörelse.

Trakasserier

Avser obehagliga telefonsamtal, tecken på kartläggning eller att oönskade varor har beställts i den förtroendevaldes namn i syfte att hämnas eller av annat skäl väcka obehag. Trakasserier är en form av påverkan som inte alltid är straffbar, som går ut på att ”hota” en förtroendevald med subtila metoder där syftet är att påverka eller reagera på något som inträffat.

Det kan ibland vara svårt att avgöra om och vad man utsatts för då vissa hot är subtila och tvetydiga. För att hotet ska vara brottsligt i laglig mening måste den som blir utsatt uppfatta hotet som allvarligt.

Hatbrott

Om ett angrepp beror på gärningspersonens negativa inställning till den drabbades hudfärg, nationella eller etniska ursprung, religionstillhörighet, trosbekännelse eller sexuella läggning är detta klassat som hatbrott och kan leda till straffskärpning vid lagföring. Det är viktigt att detta anges vid en polisanmälan.

FÖRDELNING AV ANSVAR

Förtroendevalda är inte formellt anställda i Öckerö kommun och omfattas inte av arbetsmiljölagstiftningen såsom anställda gör. Med dessa riktlinjer tar Öckerö kommun ett utökat ansvar för den förtroendevaldes säkerhet i dennes utförande av sitt förtroendeuppdrag.

Ordföranden ska:

- tillsammans med gruppledaren ansvara för att dessa riktlinjer blir kända för de förtroendevalda samt att de följs.

Gruppledarna inom de politiska partierna ska:

- tillsammans med ordföranden ansvara för att dessa riktlinjer blir kända för de förtroendevalda samt att de följs.
- stödja sina medlemmar i händelse av hat, hot eller våld samt vid behov övergripande ansvara för kontakter med polis och Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.
- vara väl uppdaterad kring eventuella risker som kan förekomma för de förtroendevalda inom sitt parti samt aktuella, kontroversiella frågor som väcker starka känslor bland medborgarna.
- tillsammans med Öckerö kommuns säkerhetssamordnare ansvara för rådgivning och stöd till utsatta.

De förtroendevalda ska:

- medverka vid utbildning om hot, våld och trakasserier
- känna till dessa riktlinjer.
- känna till information på intranätet om våld och hot mot förtroendevalda.
- ansvara för att rapportera eventuella incidenter till Öckerö kommuns säkerhetssamordnare, partiets gruppledare samt polisen.

Öckerö kommun, genom funktionen säkerhetssamordnare, ska:

- tillsammans med gruppledare ansvara för rådgivning och stöd till utsatta
- ta emot, dokumentera och administrera incidentrapporter
- vid behov informera och anordna utbildning kring hot och våld
- se till att kontaktvägar finns upprättade med polis och andra berörda myndigheter.

Polisen

Den lokala polisen har huvudansvaret för skydd av förtroendevalda i kommunerna, vilket innebär att den polisiära handläggningen av ärenden av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda främst är en uppgift för polismyndigheten. Alla former av hot, våld och trakasserier ska polisanmälas och polismyndigheten är ansvarig för att ta emot anmälan, utreda brott rättssäkert och effektivt, utföra hot- och riskbedömningar, bistå med skyddsåtgärder, informera om processens gång och om vilket stöd som finns att få samt stödja i att ta kontakt med berörda myndigheter.

FÖREBYGGANDE ARBETE

Att vara väl förberedd kan minska risken för och konsekvenserna av att förtroendevalda och sammanträden blir utsatt för hot, våld och trakasserier.

En god samtalston

Respektive ordförande ansvarar för att samtalstonen håller en god nivå och bör inför varje sammanträde särskilt granska dagordningens punkter ur ett säkerhetsperspektiv.

Fullmäktige och nämnders öppna sammanträden är öppet för media, medborgare och andra att ta del av debatt och beslut i realtid. Visa respekt för andras uppfattningar och bemöt alla med respekt, skapa en meningsfull kommunikation.

Arbetsplatsen

Se till att det finns en rutin kring hur ni hanterar oanmälda besökare. Undvik att ta emot okända besökare i enrum. Är du osäker på situationen eller misstänker att något obehagligt kan uppstå, be någon att sitta med på mötet. Förbered dig också så att du enkelt kan lämna rummet och lämna om du blir hotad eller angripen. Det är klokt att alltid eskortera besökarna i lokalerna och inte lämna obehöriga utan uppsikt. Var uppmärksam på kvarglömda väskor och annat som kan innehålla farliga föremål.

Kommunikation

Om du använder sociala medier, var personlig och offentlig men inte privat. Berätta aldrig om en vän eller partikollega, undvik att använda platstjänster och berätta i förväg, eller under möten vart du befinner dig (undvik incheckningsfunktioner i sociala mediet). Använd sunt förnuft och tänk kritiskt innan du delar något. Tänk igenom dina inlägg och kommentarer, agera eftertänksamt, uppdatera eller kommentera inte i affekt.

Använd inte din privata e-post eller direktmeddelande kopplat till ditt privata Facebook/Instagram konto för kommunikation med medborgare. Förvara alltid mobiltelefon, dator och surfplatta säkert och använd skärmlås.

Intervjuer bör ske på neutral plats, undvik ditt hem och uttala dig inte om din eller någon partikamrats säkerhet och skyddsåtgärder.

Skydda din identitet och integritet

Den tekniska utrustning som vi använder i allt större utsträckning gör oss också mer sårbara. Dina personliga uppgifter kan bland annat missbrukas genom att någon kapar din elektroniska identitet, gör oriktiga debiteringar, startar nya abonnemang eller genom förändrad mantalsskrivning. Ett annat syfte kan vara att använda din identitet på sociala medier och exempelvis sprida falska påståenden i ditt namn. Ha kontroll på dina id-handlingar, var vaksam om någon gör en kreditupplysning på dig och polisanmäl direkt om du misstänker brott.

Någon kan komma åt dina personliga uppgifter genom medlemsmatriklar, adresslistor, webbplatser, e-postlistor och via sociala plattformar. Gör därför ett medvetet val kring vilken information du delar med dig av via internet. Använd en stängd profil, det vill säga att din profil endast är synlig för de personer du vill ska se den. Du kan även skapa en separat sida för dig som offentlig person i sociala medier som du håller avskild från din privata sida. Räkna med att den information du en gång har lagt ut på internet alltid finns kvar.

Använd aldrig dina privata lösenord i arbetssammanhang.

Post som du får till din vanliga brevlåda kan i orätta händer användas för att kartlägga dig eller utnyttja dina personliga förhållanden. Du kan förebygga detta genom att låsa eller förankra brevlådan.

ÅTGÄRDER VID HOT, VÅLD OCH TRAKASSERIER MOT FÖRTROENDEVALDA

Om du skulle bli utsatt för hat, hot eller våld är det bra att känna till hur dessa situationer ska hanteras. Detta oavsett om situationen skulle uppstå i samband med ett offentligt framträdande, på nätet, på arbetsplatsen eller i anslutning till din bostad.

Om du blir utsatt för hot som kan knytas till din politiska gärning eller ditt uppdrag bör du vara extra uppmärksam på vad som sker.

Generella akuta åtgärder vid hot eller våldssituation

Egna åtgärder om du utsätts hot- eller våldssituation

Generella akutåtgärder:

- Larma snabbt 112, ropa på hjälp.
- Vid akutsamtal uppgi vem du är, platsen, skador, hot, drabbade samt telefonnummer man når dig på.
- Försök att uppträda lugnt, lyssna utan att avbryta den som hotar, undvik motargument.
- Försök uppmärksamma andra på situationen.
- Om hotet övergår till handling
- Ta skydd
- Ropa på hjälp
- Försök ta dig från platsen
- Använd nödvärn.
- Kontakta snarast anhörig och, om det är aktuellt, din arbetsplats.
- Kontakta kommunstyrelsens ordförande. Om denne inte går att nå kan du kontakta din styrelse/nämndordförande och kommunens säkerhetssamordnare.

Hot på telefon

Om du blir hotad eller trakasserad via telefon bör du snarast anmäla det till polisen, gruppledare samt Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.

I en eventuell brottsutredning finns det möjlighet att spåra samtal – både sådana som har gjorts och att skapa en beredskap för att spåra eventuella framtida samtal. Spårning av samtal kan ske för både fast och mobil telefoni. Det finns vissa tekniska begränsningar, där en försvårande faktor kan vara oregistrerade kontantkort. Men i vissa fall är det möjligt att spåra även dessa.

Du kan själv begära ut listor på inkommande samtal från din teleoperatör. Tjänsten finns hos de flesta teleoperatörer, men förutsättningarna för samtalsspårning skiljer sig mellan olika bolag.

Du bör tillsammans med gruppledare kontakta din teleoperatör för information om tjänsten och dess förutsättningar.

Några viktiga råd om du får ett hot på telefon:

- Lyssna uppmärksamt och avbryt inte den som ringer.
- Notera tid, bakgrundsljud, kön, ålder, dialekt och liknande.
- Upprepa det som den uppringande säger och låtsas som att du inte hör ordentligt.
- Försök att spela in samtalet på din telefon, om du har möjlighet.

Använd fraser som ”Förlåt, jag hörde inte riktigt vad du sa?” På så sätt förlängs samtalet vilket kan ge dig mer information och därmed underlätta identifieringen av den uppringande.

Hot via internet

Hot och trakasserier via internet ökar. I allvarliga fall eller om du utsätts för direkta hot ska du ta kontakt med polisen, gruppledare samt Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.

Några viktiga råd om du får ett hot via internet:

- Tänk på att inte radera de hot du får via internet, polisen behöver dem i digital form för att kunna spåra vilken dator de har skickats från.
- Gör skärmdumpar på det du kan.

Hot via brev

Hantera eventuella hotbrev med försiktighet och förvara dem skyddat så att polisen kan säkra eventuella spår och kan ta del av innehållet för att analysera det.

I de fall du får flera försändelser från samma avsändare är det bra om du bevarar några oöppnade. Analyser kan exempelvis ske genom att studera innehållet i texten och genom att säkra fingeravtryck. Även biologiska spår kan hittas på brevet.

Kontakta även gruppledare samt Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.

Avvikande försändelser

Post som du får hem eller till din arbetsplats kan innehålla obehagliga överraskningar. Du bör därför vara uppmärksam på obeställda och avvikande försändelser och du bör be din familj agera på samma sätt eller de som eventuellt öppnar din post på din arbetsplats.

Kontakta polisen, gruppledare samt Öckerö kommuns säkerhetssamordnare om du får ett paket som ser annorlunda ut och där du inte känner igen avsändaren. Försök inte öppna det för att se efter vad det är.

Var uppmärksam på försändelser som har:

- Ojämnt eller buckligt utseende.
- Avvikande vikt, det vill säga ovanligt lätt eller tungt i förhållande till storleken.
- Fettfläckar på kuvertet eller omslaget eftersom sprängämnen kan innehålla fett.
- Underlig eller ovanlig lukt.
- Adressetikett eller okänd handskriven adress.
- Ovanlig påskrift eller förtryckta bokstäver med ”inskränkande” text, till exempel personligt, privat eller brådskande.
- Avsändare och adress som tyder på önskad anonymitet.
- Överdrivet antal frimärken.
- Tecken på att kuvertet eller omslaget har varit öppnat och sedan återförslutits.
- Oförklarliga metallband, trådar, folie eller liknande.
- Ljud som försändelsen ger ifrån sig, till exempel surrande, tickande eller skvalpande.
- Dykt upp oväntat och oförklarligt, till exempel via en specialleverans med bud eller till receptionen på din arbetsplats.

Stalkning – att bli förföljd

I samband med ditt politiska uppdrag eller samhällsengagemang finns en risk att du blir utsatt för någon som förföljer dig. När någon utsätts för förföljelse är det vanligt att innehållet i texter, brev och telefonsamtal är hotfullt och aggressivt. Det kan även hända att en person blir förälskad i dig och att detta inte är ömsesidigt, men där den andre inte förstår eller accepterar detta. De upprepade kontakterna kommer då att bestå av inviter och uppvaktning av olika slag, såsom kärleksbrev eller blommor skickade hem eller till arbetsplatsen.

Råd vid stalkning:

- Var tydlig med att du inte vill ha någon kontakt med individen ifråga.

- Svara inte på kommunikationsförsök. Varje kontakt innebär en risk för en positiv förstärkning för gärningspersonen och ökar risken för fortsatt oönskad förföljelse och då med ökad intensitet.
- Finns det stödfunktioner som tar emot din e-post eller inkommande samtal måste ett resonemang föras också med de funktionerna om hur ni hanterar hot.
- Gör en polisanmälan. Varje gång.
- Anmäl till gruppledare samt Öckerö kommuns säkerhetsamordnare. Gärningspersonen kan komma att försöka ta sig in på arbetsplatsen.
- Samla och dokumentera kontakt eller kontaktförsök. Spara all information som styrker hot och trakasserier.
- Samarbeta med polis och andra professionella för att få råd kring hur du bör agera.

Rättshaverister

De flesta som arbetar inom offentlig sektor har någon gång varit i kontakt med en rättshaverist och vet att det kan vara svårt att bemöta dessa människor på ett sätt som tillfredsställer deras behov.

Några råd om du blir utsatt för en rättshaverist:

- Ha alltid en hög servicenivå, men till en viss gräns i dessa fall.
- Vid kontakt – försök behålla lugnet, höj inte rösten, dras inte med i diskussionen och argumentera inte emot.
- Var saklig och hänvisa till vad du kan göra enligt lagstiftning och rutiner.
- Visa empati och tydlighet. ”Jag hör vad du säger och förstår hur du ser på saken. Men detta är vad jag kan göra”. Svara på det som efterfrågas, inte mer.
- Hänvisa till annan om ärendet inte rör ditt område.
- Förstå att det inte går att ändra personens åsikter. Ifrågasätt inte vanföreställningar.
- Undvik att svara på upprörda mejl med en gång. Då kan avsändaren hinna lugna sig tills svaret kommer och det hela avdramatiseras.
- Vid långvarig eller komplicerad kontakt, prova med en annan handläggare eller kollega.
- En rättshaverist vill ofta avsluta samtalet med ett medskick som är nedlåtande och kritiserande. Låt personen i fråga få sista ordet, kommentera inte ytterligare.
- Avsluta eller avbryt samtal som blir alltför kränkande, hotfulla eller meningslösa. Det finns gränser.
- Om du blir utsatt för en rättshaverist eller annan förföljelse kan det resultera i omständigheter där du tillfälligt kan behöva få alternativa uppdrag eller arbetsuppgifter. Känner du ett behov av det ska du tillsammans med gruppledare och Öckerö kommuns säkerhetsamordnare kontakta polisen för att diskutera eventuella lösningar på problemet.
- Se till att ha en handlingsplan för hur ni ska hantera en rättshaverist så att alla vet vad de ska göra och vad de inte ska göra.

Terrorangrepp och andra attentat

Under senare år har attentat i form av politiskt eller religiöst våld i västvärlden ökat. Sannolikheten att drabbas är liten, men det är ändå viktigt att vara förberedd ifall ett terrorangrepp eller motsvarande våldsbrott skulle inträffa.

Ett sätt att vara mentalt förberedd är att föreställa sig olika scenarier och situationer, och hur du skulle agera i dessa. Den mentala förberedelsen kan vara avgörande eftersom den tid det tar att förstå vad som händer kan vara vital för om du tar dig ur situationen eller inte.

ÅTGÄRDER EFTER HÄNDELSE

Efter en händelse är det viktigt att vidta vissa åtgärder för att minska risken för att händelsen återupprepas.

Polisanmäl alla hat-, hot- eller våldssituationer

Det är viktigt att du polisanmäler alla hat-, hot- eller våldssituationer. Det är en markering att du inte accepterar det du blivit utsatt för. I och med en anmälan kan också polisens brottsoffer- och personsäkerhetsarbete inledas. En anmälan underlättar också polisens underrättelsearbete. Även i de fall där en anmälan inte kan knytas till en gärningsperson, så kan anmälan vara en viktig pusselbit för att analysera liknande brott och tillvägagångssätt.

Om du misstänker att det finns en koppling till ditt politiska engagemang bör du informera om detta när du gör en polisanmälan samt kontakta Öckerö kommuns säkerhetssamordnare och informera ditt partis gruppleddare. Polisen kan under vissa förutsättningar åtkomstskydda din anmälan för att öka sekretessen kring den och på så sätt avgränsa vilka som kan läsa anmälan. Ofta kan då även anmälningsupptagaren redovisa så lite som möjligt i anmälan och istället välja att skriva en mer utförlig bilaga.

I samband med polisanmälan får du information om lämpligt brottsofferstöd och vad du själv kan göra för att skydda dig och dina närmaste. Om du har en hotbild mot dig gör polisen en skyddsplan och planerar eventuella skyddsåtgärder i dialog med dig, gruppleddare samt Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.

- Anmäl händelsen till polis och kontakta Öckerö kommuns säkerhetssamordnare och ditt partis gruppleddare.
- Som förtroendevald ska du begära åtkomstskydd av anmälan.
- Du ska också tydligt ange att du har ett uppdrag som förtroendevald – då hanteras ärendet av särskild enhet inom polisen.

Incidentrapportera alla hat-, hot- eller våldssituationer

När en incident gällande hat, hot eller våld har ägt rum ska det skrivas i en incidentrapport. Syftet med incidentrapporten är att skapa underlag för förbättringsåtgärder. Incidentrapport för förtroendevalda ska skickas till Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.

Skydd och stöd till utsatta

Polismyndigheten har brottsoffsamordnare som arbetar med stöd och kan erbjuda åtgärder för hotade som behöver skydd. Polisen bedömer hur stort behovet av skydd är och vilken skyddsåtgärd man beslutar att vidta i det enskilda fallet. Exempel på detta är rådgivning, bevakning och olika tekniska hjälpmedel.

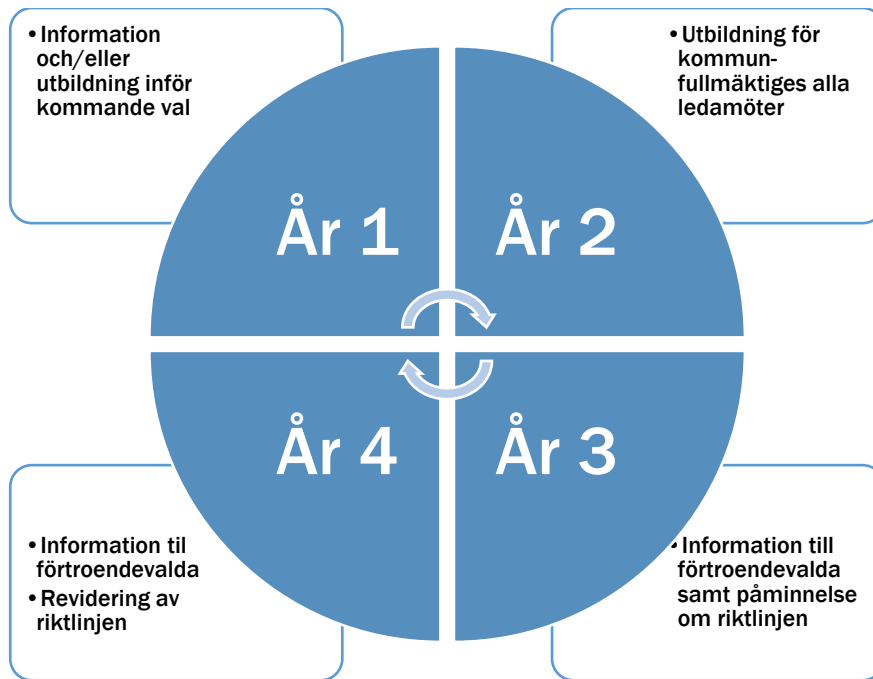
Öckerö kommun kan, då behov finns, tillhandahålla förstärkt skydd med personlarm och bevakningsåtgärder.

Personsäkerhetsåtgärder för den förtroendevalde

Polisen gör efter polisanmälan som avser den förtroendevalde en riskanalys och rekommenderar, om det behövs, åtgärder för att höja personsäkerheten. Om hotbilden bedöms som hög kan förtroendevalda som hotas komma att omfattas av polisens personsäkerhetsarbete och få möjlighet till mer långtgående skyddsåtgärder. Hot, våld och allvarliga trakasserier ska även rapporteras till kommunens säkerhetssamordnare för att denna ska få vetskap om att en polisanmälan har upprättats. Kontakta partiets säkerhetsansvariga för att de ska kunna utföra sina åtgärder. Skyddsåtgärder är inte generella utan avgörs utifrån de specifika förutsättningarna i det enskilda fallet. De bör grundas på polisens riskanalys och en samverkan bör ske mellan partiet, polisen och kommunens säkerhetssamordnare för att klargöra rollerna. Av det skälet finns inga generella förslag kring skyddsåtgärder i dessa riktlinjer.

MANDATCYKEL, AKTIVITETER OCH UTBILDNING

För att ett systematiskt arbete ska vara hållbart och långsiktigt, genomförs följande aktiviteter och utbildningar, under mandatperiodens fyra år. Kommunstyrelsen i samarbete med fullmäktiges ordförande ansvarar för att aktiviteter och utbildningar genomförs.

Revidering av riktlinjerna

Riktlinjer vid hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda granskas och revideras i slutet av varje mandatperiod. Ansvarig för att detta sker är Öckerö kommuns säkerhetssamordnare.